

CARTA DOS DIREITOS FUNDAMENTAIS DA UNIÓN EUROPEIA

PREÁMBULO

Os povos da Europa, ao estableceren entre eles unha unión cada vez mais estreita, deciden partillar un futuro de paz, asentado en valores comúns.

Consciente do seu patrimonio espiritual e moral, a Unión basea-se nos valores indivisíbeis e universais da dignidade do ser humano, da liberdade, da igualdade e da solidariedade; asenta nos principios da democracia e do Estado de dereito. Ao instituír a cidadanía da Unión e ao crear un espazo de liberdade, de seguranza e de xustiza, coloca o ser humano no cerne da súa acción.

A Unión contribuí para a preservación e o desenvolvemento destes valores comúns, no respecto pola diversidade das culturas e das tradicións dos povos da Europa, ben como da identidade nacional dos Estados Membros e da organización dos seus poderes públicos nos ámbitos nacional, rexional e local, procura promover un desenvolvemento equilibrado e duradouro e asegura a libre circulación das persoas, dos bens, dos servizos e dos capitais, ben como a liberdade de establecemento. Para o efecto, é necesario, conferindo-lles maior visibilidade por medio de unha Carta, reforzar a protección dos dereitos fundamentais, á luz da evolución da sociedade, do progreso social e da evolución científica e tecnolóxica.

A presente Carta reafirma, no respecto polas atribucións e competencias da Comunidade e da Unión e na observancia do principio da subsidiariedade, os dereitos que decorren, nomeadamente, das tradicións constitucionais e das obrigacións internacionais comúns aos Estados-Membros, do *Tratado da Unión Europea* e dos *Tratados* comunitarios, da *Convención Europea para a Protección dos Dereitos Humanos e das Liberdades Fundamentais*, das *Cartas Sociais* aprobadas pola Comunidade e polo Consello da Europa, ben como da xurisprudencia do Tribunal de Xustiza das Comunidades Europeas e do Tribunal Europeo dos Dereitos Humanos.

O gozo destes dereitos implica responsabilidades e deberes, tanto para con as outras persoas individualmente consideradas, como para con a comunidade humana e as xeracións futuras.

Así sendo, a Unión reconece os dereitos, liberdades e principios a seguir enunciados.

CAPÍTULO I: DIGNIDADE

Artigo 1º. Dignidade do ser humano.

A dignidade do ser humano é inviolábel. Deve ser respectada e protexida.

Artigo 2º. Dereito à vida

1. Todas as persoas teñen dereito à vida.
2. Ninguén pode ser condenado à pena de morte, nen executado.

Artigo 3º. Dereito à integridade do ser humano.

1. Todas as persoas teñen dereito ao respecto pola súa integridade física e mental.
2. No dominio da medicina e da bioloxía, deben ser respectados, designadamente:
3. o consentimento libre e esclarecido da persoa, nos termos da lei,
4. a prohibición das prácticas euxénicas, nomeadamente das que teñen por finalidade a selección das persoas,
5. a prohibición de transformar o corpo humano ou as súas partes, encanto tais, nunha fonte de lucro,
6. a prohibición de clonaxe reprodutiva dos seres humanos.

Artigo 4º. Prohibición da tortura e dos tratos ou penas desumanos ou degradantes.

Ninguén pode ser submetido a tortura, nen a tratos ou penas desumanos ou degradantes.

Artigo 5º. Prohibición da escravitude e do traballo forzado.

1. Ninguén pode ser suxeito a escravitude nen a servidume.
2. Ninguén pode ser constraído a realizar traballo forzado ou obrigatorio.
3. É prohibido o tráfico de seres humanos.

CAPÍTULO II: LIBERDADES

Artigo 6º. Dereito à liberdade e à seguranza.

Todas as persoas teñen dereito à liberdade e à seguranza.

Artigo 7º. Respeito pola vida privada e familiar.

Todas as persoas teñen dereito ao respecto pola súa vida privada e familiar, polo seu domicilio e polas súas comunicacións.

Artigo 8º. Protección de datos persoais.

1. Todas as persoas teñen dereito à protección dos datos de carácter persoal que lles digan respecto.
2. Eses datos deben ser obxecto de un tratamento leal, para fins específicos e con o consentimento da persoa interesada ou con outro fundamento lexítimo previsto pola lei. Todas as persoas teñen o dereito de acceder aos datos recollidos que lles digan respecto e de obter a respectiva rectificación.
3. O cumprimento destas regras fica suxeito a fiscalización por parte de unha autoridade independente.

Artigo 9º. Dereito de contrair casamento e de constituir familia.

O dereito de contrair casamento e o dereito de constituir familia serán garantidos polas lexislacións estatais que rexen o respectivo exercicio.

Artigo 10º. Liberdade de pensamento, de consciéncia e de relixióu.

1. Todas as persoas teñen dereito à liberdade de pensamento, de consciéncia e de relixióu. Este dereito implica a liberdade de mudar de relixióu ou de conviccióu, ben como a liberdade de manifestar a súa relixióu ou a súa conviccióu, individual ou colectivamente, en público ou en privado através do culto, do ensino, de prácticas e da celebración de ritos.
2. O dereito à obxección de consciéncia será recoñecido polas lexislacións nacionais que rexen o respectivo exercicio.

Artigo 11º. Liberdade de expresión e de información.

1. Todas as persoas teñen dereito à liberdade de expresión. Este dereito comprende a liberdade de opinión e a liberdade de recibir e de transmitir informacións ou ideas, sen que poda haber inxeréncia de caisquer poderes públicos e sen consideración de fronteiras.
2. Serán respectados a liberdade e o pluralismo dos medios de comunicación social.

Artigo 12º. Liberdade de reunión e de asociación.

1. Todas as persoas teñen dereito à liberdade de reunión pacífica e à liberdade de asociación en todos os ámbitos, nomeadamente nos domínios políticos, sindical e cívico, o que implica o dereito de, con outrén, fundaren sindicatos e de neles se filiaren para a defensa dos seus intereses.
2. Os partidos políticos que traballaren no espazo de la UE contribuirán para a expresión da vontade política dos cidadáns da Unión.

Artigo 13º. Liberdade das artes e das ciencias

As artes e a investigación científica son libres. Será respectada a liberdade académica.

Artigo 14º. Dereito à educación

1. Todas as persoas teñen dereito à educación, así como ao acceso à formación profesional e contínua.
2. Este dereito incluí a posibilidade de frecuentar gratuitamente o ensino obrigatorio.
3. Serán respectados, segundo as lexislacións nacionais que rexen o respectivo exercicio, a liberdade de creación de establecementos de ensino, no respecto polos principios democráticos, e o dereito dos pais de aseguraren a educación e o ensino dos fillos de acordo con as súas conviccióu relixiosas, filosóficas e pedagóxicas.

Artigo 15º. Liberdade profesional e dereito de traballar

Todas as persoas teñen o dereito de traballar e de exercer unha profesión libremente escollida ou aceptada.

Todos os cidadáns da Unión teñen a liberdade de procurar emprego, de traballar, de se establecer ou de prestar servizos en calquer Estado-Membro.

Artigo 16º. Liberdade de empresa

É recoñecida a liberdade de empresa, de acordo con o dereito comunitario e as lexislación e prácticas nacionais.

Artigo 17º. Dereito de propiedade

1. Todas as persoas teñen o dereito de fruir da propiedade dos seus bens legalmente adquiridos, de os utilizar, de dispor deles e de os transmitir en vida ou por morte. Ninguén pode ser privado da súa propiedade, excepto por razóns de utilidade pública, nos casos e condicións previstos por lei e mediante xusta indemnización pola respectiva perda, en tempo útil. A utilización dos bens pode ser regulamentada por lei na medida do necesario ao interese xeral.
2. É protexida a propiedade intelectual.

Artigo 18º. Dereito de asilo.

É garantido o dereito de asilo, no cadro da Convención de Xenebra de 28 de Xullo de 1951 e do Protocolo de 31 de xaneiro de 1967, relativos ao estatuto dos refuxiados, e nos termos do Tratado que instituí a Comunidade Europea.

Artigo 19º. Protección en caso de afastamento, expulsión ou extradición.

1. Son prohibidas as expulsións colectivas.
2. Ninguén será afastado, expulsado ou extraditado para un Estado onde corra serio risco de ser suxeito a pena de morte, a tortura ou a outros tratos ou penas desumanos ou degradantes.

CAPÍTULO III: IGUALDADE

Artigo 20º. Igualdade perante a lei.

Todas as persoas son iguais perante a lei.

Artigo 21º. Non discriminación.

1. É prohibida a discriminación en razón, designadamente, do sexo, raza, cor ou orixe étnica ou social, características xenéticas, lingua, relixión ou conviccións, opinións políticas ou outras, pertenza a unha minoría nacional, riqueza, nacemento, deficiencia, idade ou orientación sexual.
2. No ámbito de aplicación do Tratado que instituí a Comunidade Europea e do Tratado da Unión Europea, e sen prexuízo das disposicións especiais destes tratados, é prohibida calquer discriminación en razón de nacionalidade.

Artigo 22º. Diversidade cultural, relixiosa e lingüística

A Unión respeta a diversidade cultural, relixiosa e lingüística.

Artigo 23º. Igualdade entre homes e mulleres

Deve ser garantida a igualdade entre homes e mulleres en todos os dominios, incluíndo en materia de emprego, traballo e remuneración.

O principio de igualdade non obsta a que se manteñan ou adopten medidas que prevexan vantaxes específicas a favor do sexo sub-representado.

Artigo 24º. Dereitos das crianzas

1. As crianzas teñen dereito à protección e aos cuidados necesarios ao seu ben-estar. Poden expresar libremente a súa opinión, que será tomada en consideración nos asuntos que lles digan respecto, en función da súa idade e maturidade.
2. Todos os actos relativos às crianzas, quer practicados por entidades públicas, quer por institucións privadas, terán primacialmente en conta o interese superior da crianza.
3. Todas as crianzas teñen o dereito de manter regularmente relacións persoais e contactos directos con ambos os proxenitores, excepto se iso for contrário aos seus intereses.

Artigo 25º. Dereitos das persoas idosas

A Unión reconece e respeta o dereito das persoas idosas a unha existencia condigna e independente e à súa participación na vida social e cultural.

Artigo 26º. Integración das persoas con deficiencia

A Unión reconece e respeta o dereito das persoas con deficiencia a beneficiaren de medidas destinadas a asegurar a súa autonomía, a súa integración social e profesional e a súa participación na vida da comunidade.

CAPÍTULO IV: SOLIDARIEDADE

Artigo 27º. Dereito à información e à consulta dos traballadores na empresa

Deve ser garantida aos niveis apropiados, aos traballadores ou aos seus representantes, a información e consulta, en tempo útil, nos casos e nas condicións previstos polo dereito comunitario e polas lexislacións e prácticas nacionais.

Artigo 28º. Dereito de negociación e de acción colectiva.

Os traballadores e as entidades patronais, ou as respectivas organizacións, teñen, de acordo con o dereito comunitario e as lexislacións e prácticas nacionais, o dereito de negociar e de celebrar convencións colectivas, aos niveis apropiados, ben como de recorrer, en caso de conflito de intereses, a accións colectivas para a defensa dos seus intereses, incluíndo a greve.

Artigo 29º. Dereito de acceso aos servizos de emprego.

Todas as persoas teñen dereito de acceso gratuito a un servizo de emprego.

Artigo 30º. Protección en caso de despedimento sen xusta causa

Todos os traballadores teñen directo a protección contra os despedimentos sen xusta causa, de acordo con o dereito comunitario e as lexislacións e prácticas nacionais.

Artigo 31º. Condicións de traballo xustas e equitativas

1. Todos os traballadores teñen dereito a condicións de traballo saudábeis, seguras e dignas.
2. Todos os traballadores teñen dereito a unha limitación da duración máxima do traballo e a períodos de descanso diário e semanal, ben como a un período anual de férias pagas.

Artigo 32º. Prohibición do traballo infantil e proteccióndos xovens no traballo

É prohibido o traballo infantil. A idade mínima de admisión ao traballo non pode ser inferior à idade en que cesa a escolaridade obrigatoria, sen prexuízo de disposicións mais favorábeis aos xovens e salvo derogacións ben delimitadas.

Os xovens admitidos ao traballo deben beneficiar de condicións de traballo adaptadas à sua idade e de unha protección contra a explotación económica e contra todas as actividades susceptíbeis de prexudicar a sua seguranza, saúde ou desenvolvemento físico, mental, moral ou social, ou ainda de pór en causa a sua educación.

Artigo 33º. Vida familiar e vida profesional

1. Deverá asegurar-se a protección da familia os planos xurídico, económico e social.
2. A fin de poderen conciliar a vida familiar e a vida profesional, todas as persoas teñen dereito a protección contra o despedimento por motivos ligados à maternidade, ben como a unha licenza por maternidade paga e a unha licenza parental polo nacemento ou adopción de un fillo.

Artigo 34º. Seguranza social e asistencia social

1. A Unión reconece e respeta o dereito de acceso às prestacións de seguranza social e aos servizos sociais que conceden protección en casos como a maternidade, doenza, accidentes de traballo, dependéncia ou vellez, ben como en caso de perda de emprego, de acordo con o dereito comunitario e as lexislacións e prácticas nacionais.
2. Todas as persoas que residan e que se desprazen legalmente no interior da Unión teñen dereito às prestacións de seguranza social e às vantaxes sociais nos termos do dereito comunitario e das lexislacións e prácticas nacionais.
3. A fin de lutar contra a exclusión social e a pobreza, a Unión reconece e respeta o dereito a unha asistencia social e a unha axuda à vivenda destinadas a asegurar unha existencia digna a todas aquelas persoas que non dispoñan de recursos suficientes, de acordo con o dereito comunitario e as lexislacións e prácticas nacionais.

Artigo 35º. Protección da saúde

Todas as persoas teñen o dereito de acceder à prevención en materia de saúde e de beneficiar de cuidados médicos, de acordo con as lexislacións e prácticas nacionais. Na definición e execución de todas as políticas e accións da Unión, será asegurado un elevado nivel de protección da saúde humana.

Artigo 36º. Acceso a servizos de interese económico xeral

A Unión reconece e respeta o acceso a servizos de interese económico xeral tal como previsto nas lexislacións e prácticas nacionais, de acordo con o Tratado que institui a Comunidade Europea, a fin de promover a coesión social e territorial da Unión.

Artigo 37º. Protección do ambiente

Todas as políticas da Unión deben integrar un elevado nivel de protección do ambiente e a melloría da súa calidade, e asegurá-los de acordo con o principio do desenvolvemento sustentábel.

Artigo 38º. Defensa dos consumidores

As políticas da Unión deben asegurar un elevado nivel de defensa dos consumidores.

CAPÍTULO V: CIDADANIA

Artigo 39º. Dereito de elixer e de ser eleito nas eleccións para o Parlamento Europeu

1. Todos os cidadáns da Unión gozan do dereito de elixer e de ser eleitos para o Parlamento Europeu no Estado-Membro de residencia, nas mesmas condicións que os nacionais dese Estado.
2. Os membros do Parlamento Europeu son eleitos por sufraxio universal directo, libre e secreto.

Artigo 40º. Dereito de elixer e de ser eleito nas eleccións municipais

Todos os cidadáns da Unión gozan do dereito de elixer e de ser eleitos nas eleccións municipais do Estado-Membro de residencia, nas mesmas condicións que os nacionais dese estado.

Artigo 41º. Dereito a unha boa administración

1. Todas as persoas teñen dereito a que os seus asuntos sexan tratados polas institucións e órganos da Unión de forma imparcial, equitativa e nun prazo razoábel.
2. Este dereito comprende, nomeadamente:
 - O dereito de calquer persoa a ser ouvida antes de se tomar ao seu respecto calquer medida individual que a afecte desfavorablemente.
 - O dereito de calquer persoa a ter acceso aos procesos que se lle refiran, no respecto dos lexítimos intereses da confidencialidade e do segredo profesional e comercial.
 - A obrigaición, por parte da administración, de fundamentar as súas decisións.
3. Todas as persoas teñen dereito à reparación, por parte da Comunidade, dos danos causados polas súas institucións ou polos seus axentes no exercicio das respectivas funcións, de acordo con os principios xerais comúns às lexislacións dos Estados-Membros.
4. Todas as persoas teñen a posibilidade de se dirixir às institucións da Unión nunha das linguas oficiais dos Tratados, devendo obter unha resposta na mesma lingua.

Artigo 42º. Dereito de acceso aos documentos

Calquer cidadán da Unión, ben como calquer persoa singular ou colectiva con residencia ou sede social nun Estado-Membro, ten dereito de acceso aos documentos do Parlamento Europeu, do Consello e da Comisión.

Artigo 43. Provedor de Xustiza

Calquer cidadán da Unión, ben como calquer persoa singular ou colectiva con residencia ou sede social nun Estado-Membro, ten o dereito de presentar peticións ao Provedor de Xustiza da Unión, respeitantes a casos de má administración na actuación das institucións ou órganos comunitarios, con excepción do Tribunal de Xustiza e do Tribunal de Primeira Instancia no exercicio das respectivas funcións xurisdiccionais.

Artigo 44º. Dereito de petición

Calquer cidadán da Unión, ben como calquer persoa singular ou colectiva con residencia ou sede social nun Estado-Membro, goza do dereito de petición ao Parlamento Europeu.

Artigo 45º. Liberdade de circulación e de permanencia

1. Calquer cidadán da Unión goza do dereito de circular e permanecer libremente no territorio dos Estados-Membros.
2. Pode ser concedida a liberdade de circulación e de permanencia, de acordo con as disposicións do Tratado que instituí a Comunidade Europea, aos nacionais de países terceiros que residan legalmente no territorio de un Estado-Membro.

Artigo 46º. Protección diplomática e consular

Todos os cidadáns da Unión benefician, no territorio de países terceiros en que o Estado-Membro de que son nacionais non se encontre representado, de protección por parte das autoridades diplomáticas e consulares de calquer Estado-Membro, nas mesmas condicións que os nacionais dese Estado.

CAPÍTULO VI: JUSTIZA

Artigo 47º. Dereito à acción e a un tribunal imparcial

Todas as persoas cuxos dereitos e liberdades garantidos polo dereito da Unión teñan sido violados teñen dereito a unha acción perante un tribunal.

Todas as persoas teñen dereito a que a súa causa sexa xulgada de forma equitativa, publicamente e nun prazo razoável, por un tribunal independente e imparcial, previamente establecido por lei. Todas as persoas teñen a posibilidade de se facer aconsellar, defender e representar en xuízo.

É concedida asistencia xudiciaria a quen non dispoña de recursos suficientes, na medida en que esa asistencia sexa necesaria para garantir a efectividade do acceso à xustiza.

Artigo 48. Presunción de inocencia e dereitos de defensa

1. Todas as persoas imputadas se presumen inocentes encanto non tiver sido legalmente provada a súa culpa.
2. É garantido a todas as persoas imputadas o respecto dos dereitos de defensa.

Artigo 49. Principios da legalidade e da proporcionalidade dos delitos e das penas

Ninguén pode ser condenado por unha acción ou por unha omisión que no momento da súa práctica non constituía infracción perante o dereito nacional ou o dereito internacional. Do mesmo modo,

non pode ser imposta unha pena mais grave do que a aplicábel no momento en que a infracción foi practicada. Se, posteriormente à infracción, a lei previr unha pena mais leve, deve ser esa a pena aplicada.

1. O presente artigo non prexudica a sentenza ou a pena a que teña sido condenada unha persoa por unha acción o por unha omisión que no momento da súa práctica constituía crime segundo os principios xerais recoñecidos por todas as nacións.
2. As penas non deben ser desproporcionadas en relación à infracción.

Artigo 50°. Dereito a non ser xulgado ou punido penalmente mais do que unha vez polo mesmo delito.

Ninguén pode ser xulgado ou punido penalmente por un delito do cal xa teña sido absolvido ou polo cal xa teña sido condenado na Unión por sentenza transitada en xulgado, nos termos da lei.

CAPÍTULO VII: DISPOSICIÓNS XERAIS

Artigo 51°. Ámbito de aplicación

1. As disposicións da presente Carta teñen por destinatários as institucións e órganos da Unión, na observancia do principio de subsidiariedade, ben como os Estados-Membros, apenas cando apliquen o dereito da Unión. Así sendo, deben respetar os dereitos, observar os principios e promover a súa aplicación, de acordo con as respectivas competencias.
2. A presente carta non crea caisquer novas atribucións ou competencias para a Comunidade ou para a Unión, nen modifica as atribucións e competencias definidas nos Tratados.

Artigo 52°. Ámbito dos dereitos garantidos

1. Calquer restrición ao exercicio dos dereitos e liberdades recoñecidos pola presente Carta debe ser prevista por lei e respetar o contido esencial deses dereitos e liberdades. Na observancia do principio de proporcionalidade, esas restricións só poden ser introducidas se foren necesarias e corresponderen efectivamente a obxectivos de interese xeral recoñecidos pola Unión, ou à necesidade de protección dos dereitos e liberdades de terceiros.
2. Os dereitos recoñecidos pola presente Carta, quer se baseen nos Tratados comunitários ou no Tratado da Unión Europea, son exercidos de acordo con as condicións e límites por estes definidos.
3. Na medida en que a presente Carta conteña dereitos correspondentes aos dereitos garantidos pola Convención Europea para a Protección dos Dereitos Humanos e das Liberdades Fundamentais, o sentido e o ámbito deses dereitos son iguais aos conferidos por esa Convención, a non ser que a presente Carta garanta unha protección mais extensa ou mais ampla. Esta disposición non obsta a que o dereito da Unión confira unha protección mais ampla.

Artigo 53°. Nivel de protección

Nengunha disposición da presente Carta debe ser interpretada no sentido de restrinxir ou lesar os dereitos humanos e as liberdades fundamentais recoñecidos, nos respectivos ámbitos de aplicación, polo dereito da Unión, o dereito internacional en que son partes a Unión, a Comunidade ou todos os Estados-Membros, nomeadamente a Convención Europea para a Protección dos Dereitos Humanos e das Liberdades Fundamentais, ben como polas Constitucións dos Estados-Membros.

Artigo 54º. Prohibición do abuso de dereito

Nengunha disposición da presente Carta debe ser interpretada no sentido de implicar calquer dereito de exercer actividades ou practicar actos que visen a destrución dos dereitos ou liberdades por ela recoñecidos, ou restricións maiores deses dereitos e liberdades que as previstas na presente Carta.